

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

Aalborg Universitet

En fascinerende fortælling om det 20. århundredes musik

Bonde, Lars Ole

Published in:
Klassisk Musikkmagasin

Publication date:
2011

Document Version
Tidlig version også kaldet pre-print

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):
Bonde, L. O. (2011). En fascinerende fortælling om det 20. århundredes musik. *Klassisk Musikkmagasin*, 2011(2), 97.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- ? Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- ? You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- ? You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

ANMELDELSE AF KARL ÅGE RASMUSSEN: *Musikken i det tyvende århundrede – en fortælling*. Gyldendal 2011.

I 1985 skrev Karl Aage Rasmussen et fremragende kapitel om det 20. århundredes musik i *GADS Musikhistorie*. I de efterfølgende år har forfatteren - komponist, mangeårig professor ved konservatoriet i Århus og skaber af NUMUS festivalen – skrevet kloge essays om musikpersonligheder af afgørende betydning for de sidste 100 års musik. Denne nye bog er en meget velkommen sammenskrivning og syntese af mere end tre årtiers arbejde med at forstå og formidle moderne kompositionsmusik.

Langt over end halvdelen af bogen er stort set identisk med teksten fra 1985, så der er meget genbrug. Det nye er dels udvidelser og opdateringer af de yngste komponisters liv og værk, dels de fleste af bogens sidste 100 sider, som dækker udviklingen i de seneste 30 år. Rasmussen gør selv opmærksom på, at han ikke er forsker og ikke har udført selvstændig musikforskning. Derfor kalder han også – beskedent – sin bog en fortælling og ikke en musikhistorie. Men Rasmussen kender komponisterne og deres musik indgående, og han er en storartet formidler. Det kræver sin mand at holde styr på de hundredvis af internationale og (lidt færre) danske og nordiske komponister og deres tilhørsforhold til de mange kunstneriske (og andre) strømninger i 1900tallet. Rasmussen har overblikket, og han disponerer grundlæggende fortællingen i tre perioder: tiden fra århundredskiftet til 1. verdenskrig ("Frihedsdrømme"), mellemkrigstiden ("Tryghedens generobring"), og tiden efter 2. verdenskrig ("Modernismens 2. generation"). Hver periode er inddelt i afsnit om bestemte æstetiske retninger eller positioner ("isme"-begreberne bruges velgørende kritisk) og de dertil hørende væsentligste komponister. Valget af hoved- og bipersoner er naturligvis fortællerens eget, og jeg havde da gerne hørt mere om bl.a. Grainger, Gershwin og Bernstein, Valen, herhjemme Koppel, Pade, Lorentzen m.fl. Men de ER med, og det væsentlige er naturligvis at alle væsentlige strømninger er omtalt med fuldgyldige repræsentanter i første række. *Desuden er Rasmussen generøs med engagerende fortællinger om nogle af sine egne yndlinge, hvis musik og pionergerninger ellers er næsten ukendte i dansk musikkultur: Cowell, Carter, Partch, Ferneyhough får f.eks. mange ord med på vejen.*

Hvordan er fortællestilen så? Rasmussen skriver i forordet, at den er fri og afpasset efter emnets karakter, "og da musikken selv kun vagt og antydningvist – eller slet ikke – kan beskrives med ord, er bogen forståeligt nok centreret om de sider af musikkens tankerum som faktisk kan beskrives." Det betyder altså ikke biografiske redegørelser (*der er blot fotos af de mest omtalte komponister*) eller analytiske værkbeskrivelser (der er ingen nodeeksempler), snarere en gennemgående både vidende og levende beskrivelse af musikkens sammenhæng med kunstneriske, videnskabelige, politiske og sociale miljøer, tankegange osv. Rasmussen har stor sans for komplekse sammenhænge og paradokser, f.eks. sammenfattet i afsnitoverskrifter som "Frihedens pris: Det moderne" og "Et splintret musikliv: 'Alt er tilladt'". I beskrivelsen af udvalgte, banebrydende værker bruges ofte velvalgte metaforer, men også musikalsk fagterminologi, som kræver noget af læseren (der er sjældent ordforklaring), men som til gengæld næsten altid sætter de musikalske iagttagelser ind i et større perspektiv. Det gælder f.eks. redegørelsen for "dissonansens emancipation" hos Schönberg og Wienerskolen, for "den rene lyd" hos Debussy, for "Det polske forår" og for Postmodernismen. Det er glimrende gjort.

Filosoffen Adorno er meget berømt for sin modstilling af Schönberg og Stravinskij som repræsentanter for hver sin grundholdning til det moderne i musikken. Rasmussen gennemgår Adornos argumenter, som faldt ud til Schönbergs fordel, fordi kun han (og hans skole) levede op til kravet om at kunst skulle udtrykke sandheden om tilværelsen ("Musikken skal ikke smykke, den skal være sand"). Men Rasmussen er ikke enig i Adornos forståelse af modernismen. Han mener de to giganter "klassicisme i realiteten [var] to sider af en fælles holdning", og hans historiesyn er snarere, at "historien er menneskers og gruppers interesser og illusioner på kryds og tværs". Dette er en holdbar basis for bogens mange små fortællinger, som desværre slet ikke kan ydes retfærdighed eller diskuteres her.

Bogens afsluttende afsnit om musik på *youtube* giver mulighed for at lytte til rigtig mange kerneværker, og Rasmussen har udarbejdet en generøs eksempelliste. Bogen er forsynet med glimrende stikords- og personregistre. Men der er ingen litteraturliste og kun få referencer til anvendt/anbefalet litteratur. Dette vil for nogen være ulempen ved at bogen er en fri fremstilling og ikke en akademisk musikhistorie. Hvad vi har fået er en fascinerende fortælling om en myldrende musikalsk mangfoldighed.

*****

Svagt: Afsnittet om computeren er ikke ført til dørs - her er der meget mere at fortælle. I det hele taget er det ikke de allersæneste års musik og tendenser, der står stærkest. Det er som om Rasmussen ikke er i kontakt med den cross-over-prægede, performanceorienterede og multimediedyrkende tendens, der ses overalt i disse års kompositionsmusik. Der er en kvart side s. 276, men det foldes ikke ud. Dog er epilogen et flot livtag med den yderst flertydige situation vi befinder os i i det 21. århundrede.